

Johdanto

Tämän teoksen on tarkoitus toimia varhaiskasvatuksen pedagogisen johtajuuden käsikirjana. Kirjan pääasialliseksi lukijakunnaksi on ajateltu päiväkodin johtajia ja tiimensä pedagogiikasta vastaavia lastentarhanopettajia, ja teksti on kirjoitettu usein tästä näkökulmasta. Pedagogista johtajuutta on kuitenkin monella tasolla. Siinä missä lastentarhanopettaja johtaa tiimensä pedagogiikkaa ja pedagogiikan kehittämistä, vastaa lastenhoitaja omalta osaltaan toteutuvan toiminnan laadusta ja sitoutumisesta sovittuihin käytänteisiin. Näin hän kantaa osuutensa pedagogisesta johtajuudesta. Päiväkodin johtajan tai perhepäivähoidon ohjaajan vastuulla on johtamiensa yksiköiden pedagogiikan laatu ja sen kehittäminen. Aluejohtajat ja kunnan johtavat virkamiehet kantavat oman vastuualueensa laajuudessa pedagogista johtajuutta. Kirjan käyttäjä voi itse miettiä, mitkä kirjan tarjoamat työvälineet sopivat juuri hänen työroolissaan toteutuvaan pedagogiseen johtajuuteen.

Rakenteellisesti kirja on jaettu kahteen osaan. Ensimmäinen osa *Pedagogisen johtajuuden teoria ja käytäntö* avaa luvussa 1 varhaiskasvatuksen nykytilaa käsittelemällä ajankohtaisia hallinnollisia muutoksia ja niiden vaikutuksia varhaiskasvatukseen ja johtajuuteen varhaiskasvatuksessa. Pedagoginen johtajuus nimetään usein johtajan tärkeimmäksi tehtäväksi, mutta mitä on pedagoginen johtajuus? Mitä se itse asiassa tarkoittaa ja sisältää? Milloin

johtaja toteuttaa pedagogista johtajuutta ja miten se eroaa muista johtajan tehtäväalueista? Onko se ylipäätään erotettavissa niistä?

Varhaiskasvatuksen ja sen johtajuuden kehittämisen kannalta on oleellista käyttää toimijoiden kesken yhteistä kieltä, jotta yhteinen ymmärrys voitaisiin saavuttaa. Tätä johtajuuteen liittyvää käsitteistöä määritellään ja pyritään selkiyttämään luvussa 2. Johanna Heikka jatkaa teemaa luvussa 3 kuvaamalla jaettua johtajuutta ja opettajajohtajuutta tutkimustensa pohjalta.

Luvussa 4 käydään läpi pedagogisen johtamisen prosessia ja tarjotaan työvälineitä eri tason varhaiskasvatussuunnitelmatyöhön. Oleellista on tuntee ohjaavat asiakirjat eli tulossa oleva uusi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 sekä toiminnan taustalla vaikuttavat lait ja asetukset. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman eli vasun (jatkossa käytämme varhaiskasvatussuunnitelmasta lyhennettä vasu) laadinta on mainio tilaisuus luoda toiminnalle visio ja käydä keskustelua toiminnan perustana olevista arvoista ja kasvatuskäsitteistä. Luvussa 4 käsitellään myös toimintakulttuurin kehittämistä ja sitä ohjaavia periaatteita.

Yksi pedagogisen johtajuuden elementti on toteutetun toiminnan seuranta ja arviointi. Se on myös ammatillisen reflektion ja kehittymisen edellytys. Arviointi on tärkeä osa pedagogista johtajuutta, johon myös uusi varhaiskasvatuslaki velvoittaa. Luvussa 5 kuvataan arvioinnin merkitystä ja eri näkökulmia sekä tarjotaan työvälineitä arvioinnin toteuttamiseen. Luku 6 esittelee Ylöjärven kaupungissa toteutetun moninäkökulmaisen laadun arvioinnin ja sen tulokset case-tyylisesti.

Kirjan toinen osa *Johtajana kehittyminen ja varhaiskasvatuksen kehittäminen* tarjoaa niin teoreettisia eväitä itsensä ja toisten johtamiseen kuin käytännön työvälineitä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Johtajan tulee huolehtia omaan positioon sidotun perustehtävänsä toteuttamisesta. Työn hallinta, suunnittelu, aikataulutus ja priorisointi ovat tärkeitä taitoja ja pedagogisen johtajuuden kantava voima. Luvussa 7 esitellään työkaluja johtamistyön organisointiin ja hallintaan. Luku 8 käsittelee coachingia johtajan työvälineenä

ja työotteena, mikä tuo tuoreen näkökulman henkilöstön oppimisen johtamiseen ja ammatillisen kehityksen edistämiseen.

Ulla Soukainen kuvaa luvussa 9 tutkimustensa pohjalta laatutyötä ja kehittävää työtettä. Luku 10 esittelee case-tyylisesti kehittämisprojektikuvauksen Lempäälästä. Siellä kehittämisen kohteena olivat kehkeytyvän lapsiryhmävasun käyttöönotto ja lasten osallisuuden lisääminen.

Johtajuus on monitahoinen ilmiö, jolta vaaditaan paljon tässä nopeiden muutosten ajassa. Varhaiskasvatuksen ominaislaatu tuo oman värinsä pedagogisen johtajuuden kautta. Varhaiskasvatuksessa johtajan pitää olla sekä substanssin, pedagogiikan, varhaiskasvatuspalvelujen tarjoajan että työyhteisön johtajan roolissa. Toivomme, että tämä teos pystyy antamaan joitakin eväitä näihin haasteisiin.